

Тема уроку.

І.Котляревський “Наталка Полтавка”. Наталка Полтавка як уособлення кращих рис української жінки. Роль і функції пісень у драмі.

1. Актуалізація опорних знань.

Літературний диктант

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

Літературна гра “Упізнай героя”

1. ***«І, мамо!... Так йому на роду написано, щоб жити багатим до старості, а умерти бідним; він не винуват».***
2. ***«Не багаті! Та така бідність, таке убожество, що я не знаю, як далі жити!»***
3. ***«О братику! Знаю я добре, як тяжко бути сиротою і не мати містечка, де б голову приклонити».***
4. ***«Климовський був письменний, komponував пісні і був виборний козак: служив в полку пана Кочубея на баталії з шведами під нашою Полтавою».***
5. ***«Ай Наталка! Ай Полтавка! От дівка, що і на краю пропасті не тільки не здригнулась, но і другого піддержує».***
6. ***«Правда, замуж вийти – не дощову годину пересидіти; але мені здається, якби чоловік належний трапився, то б не треба ні для себе, ні для матері йому одказувати; ви люди не багаті».***

2. Засвоєння нових знань

Жанрові особливості пісень п'єси І.Котляревського "Наталка Полтавка"			
ліричні	історичні	козацькі	"Віють вітри, віють буйні" "Ой мати, мати, серце не вважає" "Чи я тобі, дочко, не добра желяю" "Чого ж вода каламутна" "Ворскло, річка невеличка" "Що за того Петруся"
			"Та йшов козак з Дону"
			"Гомін, гомін, гомін, гомін по діброві"
сатиричні	жартівливі	бурлескні	"Всякому городу нрав і права"
			"У сусіда хата біла" "Дід рудий, баба руда" "Ой під вишнею, під черешнею"
			"Та йшов козак з Дону"

Походження пісень п'єси І.Котляревського "Наталка Полтавка"

Пісні, написані автором

"Віють вітри, віють буйні"
"Ой мати, мати, серце не вважає"
"Ой я дівчина Полтавка"
"Видно шляхи полтавські і славу Полтаву"
"Чого вода каламутна, чи не хвиля збила"
"Ей, Наталко, не дровичся"
"Де згода в сімействі"
"Підеш, Петре, до тієї"
"Чи я тобі, дочко, не добра желяю"
"Начинаймо веселиться"

Народні пісні, оброблені автором

"Сонце низенько, вечір близенько"
"Вітер віє горою"
"Що за того Петруся"
"Ворскло, річка невеличка"

Перероблені автором літературні пісні XVII – XVIII ст.

"Всякому городу нрав і права"
"От юних літ не знав я любові"
"Ой доля людська, доля єсть сліпая"

Народні пісні, введені автором до тексту п'єси майже без змін

"Ой під вишнею, під черешнею"
"Гомін, гомін"

"Та йшов козак з Дону"
"У сусіда хата біла"
"Дід рудий, баба руда"

«Пісенні портрети героїв п'єси»

3. **Виписати цитати з пісень під час перегляду фрагментів фільму**
та з тексту п'єси
Робота в групі за образом _____

Наталка

<i>Типові риси</i>	<i>Індивідуальні риси</i>
працьовита	мудра розумна кмітлива
чесного роду	сильний характер
рукодільниця	має власне почуття гідності
співуча	тверді моральні принципи
поважає матір	рішуча
дбає про репутацію	вірна
відповідальна	уміє відстояти своє щастя

Петро

<i>Типові риси</i>	<i>Цитати</i>
<i>вірність у коханні, сумлінність;</i>	
<i>працьовитість і чесність;</i>	
<i>щирість і великодушність;</i>	
<i>чуйність і нерішучість</i>	
<i>доброта і співчутливість;</i>	
<i>природна освіченість;</i>	
<i>здатність до самопожертви.</i>	

Возний

<i>Типові риси</i>	<i>Цитати</i>
<i>гоноровий</i>	
<i>прагне до наживи</i>	
<i>освічений</i>	
<i>хабарник, крутій</i>	
<i>схильний до добрих справ</i>	

4.Змагання між командами. За правильну відповідь – фішка. Яка команда набрала більше, та перемогла. Робота зі слайдами. Відповіді записувати цифрами біля відповідних героїв твору.

Назвати пісні, які виконує герой п'єси

		1. "Віють вітри, віють буйні"
Наталка	Петро	2. "От юних літ не знала любові"
		3. "Видно шляхи полгавські і славу Полгаву"
Микола	Виборний	4. "Дід рудий, баба руда"
		5. "Ой під вишнею, під черешнею"
Терпилиха	Возний	6. "Всякому городу нрав і права"
		7. "Ой доля людська, доля єсть сліпая"
		8. "Ой маги, маги! Серце не ввакає"
		9. "Чи я тобі, дочко, не дробра желаю"
		10. "Ей, Наталко, схаменися"
		11. "Де згода в сімействі"
		12. "Чого вода каламутна, чи не хвиля збила"
		13. "Гомін, гомін, гомін, гомін по діброві"
		14. "Сонце низенько, вечір близенько!"
		15. "Вітер віє горою"
		16. "У сусіда хата біла"
		17. "Та йшов юзак з Дону"
		18. "Що за того Петруся"
		19. "Підеш, Петре, до тієї, ютру тепер любиш"
		20. "Ворскло, річка невеличка"
		21. "Ой я дівчина полгавка"
		22. 2 Намнаймо веселиться"

Визначити жанри пісень

Ліричні

Історичні

Козацькі

Бурлацькі

Жартівливі

Сатиричні

1. "Віють вітри, віють буйні"
2. "От юних літ не знав я любові"
3. "Видно шляхи полтавські і славу Полтаву"
4. "Дід рудий, баба руда"
5. "Ой під вишнею, під черешнею"
6. "Всякому городу нрав і права"
7. "Ой доля людська, доля єсть сліпа"
8. "Ой мати, мати! Серце не вважає"
9. "Чия тобі, дочко, не добра желя"
10. "Ей, Наталко, схаменися"
11. "Де згода в сімействі"
12. "Чого вода каламутна, чи не хвиля збила"
13. "Гомін, гомін, гомін, гомін підіброй"
14. "Сонце низеньку, вечір близеньку!"
15. "Вітер віє горою"
16. "У сусіда хата біла"
17. "Та йшов козак з Дону"
18. "Що з а того Петруся"
19. "Підеш, Петре, до тієї, котру тепер любиш"
20. "Ворскло, річка невеличка"
21. "Ой я дівчина полтавля"
22. "Начинаймо веселиться"

З'ясувати, які тропи використано у піснях п'єси

Епітети

1. Козак в лузі окликувся, —
Швед, татарин, лях
здрігнувся,

6. Ой, мати, мати, серце не вважає:
Кого раз полюбить, з тим і помирає.

Порівняння

2. Чого вода каламутна,
Чи не хвиля збила?
Чого ж і я така смутна,
Чи не мати біла?

7. Мене, мати, мене, мати
турчин знає,
Сріблом-золотом наділяє,
сріблом-золотом наділяє.

Протиставлення

Метафора

3. Дівка проста, некрасива,
З добрим серцем, не спесива.

8. Коло мене хлопці в'ються
І за мене часто б'ються.

Метонімія

Гіпербола

4. Віють вітри, віють буйні,
Аж дерева гнуть ся...

9. Ой лихо, не Петрусь —
Лице біле, чорний вус!

Синекдоха

Оксиморон

5. До кого ж ласкава
Ся доля лукава,
Такий живе, як сир в маслі,
Спустивши рукава.

10. Ой ізгніте,
пропадiте,
Всі старі кості,

З'ясувати, які елементи поетичного синтаксису використано у піснях п'єси

Інверсія

1. Чи щаслива ж та билина,
Що росте у полі?..

5. Ой доле людська,
Чом ти не правдива,

Тавтологія

Антитеза

2. Всякому городу нрав і права,
Всяка імієть свій ум голова;
Всякого прихоті водять за ніс;
Всякого мантиє к наживі свій біс.

6. Дід рудий, баба руда,
Батько рудий, мати руда,
Дядько рудий, тітка руда,
Брат рудий, сестра руда,
І я, рудий, руду взяв,
Бо руду сподобав.

Анафора

Епіфора

3. У сурда хата біла,
У сурда жінка мила,

Риторичне звертання

4. Без розуму люди
В світі живуть гарно,
А з розумом та в недолю
Вік проходить марно.

7. Од милого людей нема,
Од нелюба шлються.

Риторичне запитання

З'ясувати, слова яких лексичних груп використано у піснях п'єси

Історизми

1. Противні мні статут і
розділи,
Позви і копи страх надоїли;

7. А я без Петра скучаю
І веселості не знаю.

Застарілі слова

2. Ой під вишнею, під черешнею
Стояв старий з молодою, як із ягідкою.

Канцеляризми

3. Ти пан возний – тобі треба
Не мене, сі льськую.

8. Куплю тобі хатку,
І ще сі ножатку,
І ставок, і млинок,
І вишневенький садок!"

Пестливі слова

Згрубілі слова

4. Всякий, хто вище, той нижчого гне;
Дужий безсильного давить і жме.

Фразеологізми

5. Сонце низенько, вечір близенько,
Спішу до тебе, лечу до тебе,
Моє серденько!

9. Пошануйте сиротину
І не вводьте в славу.

Синоніми

Антоніми

6. Ой ти, старий дідуга,
Ізгнубся, як дуга,

10. Начинаймо веселиться,
Час нам сльози осушити.

5. Висновки. Рефлексія.

Скласти сенкан.

Сенкан — це вірш, що складається з п'яти рядків.

1. перший рядок має містити слово, яке позначає тему (звичайно, це іменник)
2. Другий рядок – це опис теми, який складається з двох слів (два прикметники)
3. Третій рядок називає дію, пов'язану з темою, і складається з трьох слів (звичайно, це дієслова).
4. Четвертий рядок є фразою, яка складається з чотирьох слів і висловлює ставлення до теми, почуття з приводу обговорюваного.
5. Останній рядок складається з одного слова — синоніма до першого слова, в ньому висловлюється сутність теми, своєрідний підсумок.

6. Закріплення вивченого матеріалу

Дискусія.

Чому закінчення твору І. Котляревського, як і будь-якої казки, є щасливим? Що цим самим намагався підкреслити письменник?

Проведення тесту для самоконтролю.

1. Що, на думку возного, не є «потіхою по вступленію в законний брак»?

- а) Старість
- б) бідність
- в) освіченість
- г) пияцтво

2. Хто із «женихів» Наталки був підканцеляристом у суді?

- а) Восьмачок
- б) Скоробреха
- в) тахтауловський дячок
- г) пан Щипавка

3. Кому з героїв твору належить думка, що Наталці потрібно чоловіка, який «умів би хліб робити і щоб жінку свою з матір'ю годував і зодігав»:

- а) Миколі
- б) Петру
- в) возному
- г) виборному

4. Пісня, яку виконав виборний, звертаючи увагу на те, що возному необхідно вже одружуватися?

- а) «Ой під вишнею, під черешнею»
- б) «У сусіда хата біла»
- в) «Всякому городу нрав і права»
- г) «Дід рудий, баба руда»

5. Відмовляючи у залицянні «многим женихам», Наталка підносила їм

- а) обгорілого глека
- б) обтріпану хустку
- в) солоного хліба
- г) печеної кабак.

6. Прислів'я, яке використав возний у власній мові стосовно вірності Полтавки в очікуванні Петра?

- а) «Лучче синиця в жмені, як журавель в небі»
- б) «Лучче живий хорунжий, як мертвий сотник»
- в) «Куди серце летить, туди й око глядить»
- г) «Силою не будь милою»

7. Що, на думку виборного, є од бога гріх, а од людей сором»?

- а) Пияцтво
- б) крадіжка
- в) брехня
- г) знущання з бідних

8. Пісня Г. Сковороди, яку І. Котляревський переробив і використав у творі:

- а) «Кто сердцем чист и душею»
- б) «Ой ты, птичко жолтобоко»
- в) «Голова всяка свой имеет смысл»
- г) «Всякому городу нрав и права»

9. Горпина Терпилиха повсякчас дорікає своїй дочці за:

- а) лінь
- б) невміння вести домашнє господарство
- в) непокірність
- г) її прагнення вирушити на пошуки Петра

10. Як Наталка охарактеризувала своє бідне життя, висловлюючись виборному?

- а) «Як горох при дорозі: хто не схоче, той не вскубне»
- б) «Ніхто не віда, як хто обіда»
- в) «Щи миле, то і те запостиле»
- г) «Багатство дме, а нещастя гне»

11. Хто з героїв є виконавцем пісні «Гомін, гомін по діброві»?

- а) Микола
- б) Петро
- в) Наталка
- г) виборний

12. Виборний постійно застерігає Наталку від:

- а) лихої слави про неї на селі
- б) того, що вона може умерти сідою панною
- в) необдуманого рішення щодо служби її в церкві
- г) її прагнення зустрітися з Петром.

Примітка. За кожну правильну відповідь встановлюється 1 бал.

7. Домашнє завдання. Оцінка за урок.

1. Відповідати на питання №4-12 на ст.126
2. Вивчити одну з пісень із п'єси напам'ять.
3. Дайте характеристику Терпелісі, Миколі та Макогоненку

При виставленні оцінок враховуються літературні диктанти, зачитування цитат, отримані фішки, складені сенкани.

Успіхів у майбутньому!